

ABONAMENTUL:
Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Baioneta inteligentă

Arad, 23 Octomvrie.

Succesul ce-l repurtează soldații români ai monarhiei, stârnesc zi de zi cele mai entuziaste aprecieri ale lumii. „Soldatul român” astăzi înseamnă mai mult decât împerechierea a două cuvinte, ele închid în sine întregul efort al unui popor mare, merit ca să fie coeficientul culturii din Apus. Astăzi se înțelege ca niciodată că, neamul românesc reprezintă nesecata forță a latinismului adevărat și că purtarea lui vitejească va contribui pentru multă vreme la consolidarea Europei. Pe noi — din ordine foarte lesne de înțeles — nu ne poate interesa decât situația în care ne găsim Românii din Ungaria și Transilvania, deci în analiza noastră nu vom divaga la stările din Țara românească. Știm prea bine și suntem mângâiați, că Românii din regat, se bizuiesc pe ocârmuirea înțeleaptă și prodigioasă a unor mari caractere de bărbați de stat, cari nu se lasă orbiți de patimă și vor duce cu siguranță la isbândă cauza românească.

Noi Românii din Ungaria și Transilvania, simțind greaua răspundere ce ni se așează pe umerii noștri, am ales povara sorții: și ne-am achitat de datorie: „soldatul român” a devenit stimat și temut în istoria civilizației moderne și cele peste 600 de mii de baionete, ce le-am dat monarhiei au dovedit, că neamul românesc merită nu numai stimă, ci și mare iubire din partea acelor, ce conduc divanul țării. Bineînțeles, jertfele noastre morale și materiale nu s'au adus în zadar. Dumnezeu ar pedepsi pe oricine, care ar răspunde

cu apucături meschine idealismului jertfelor sfinte. Și ceea ce se va înțelege de sine, noi, în a căror răspundere ni este lăsată soarta Românilor de dincoace, illo tempore, ne vom pretinde recompensele firești

realizarea aspirațiilor noastre etnice, sociale și culturale. Dacă în vremurile actuale ne dispensăm de orice critică a guvernului o facem, nu pentru că ne identificăm cu atitudinea lui, cum unii își presupun și greșesc, ci fiindcă nu vrem ca în vremurile aceste anormale să dăm ansă dușmanilor monarhiei, ca să ne acuze, că doleanțele noastre private sucombă unitatea imperiului habsburgic. Ne rezervăm după război, pretențiile — scadența vechei noastre polițe față cu guvernul, o vom valorifica *apres la guerre*.

Illo tempore după cum am spus, ne vom înainta — ca să ni se permită o observație trivială — expens nota.

Și o vom putea face cu mare facilitate, căci putem alătura câteva documente istorice, cari arată că Românii din Transilvania și Ungaria n'au fost „incendiatori, tâlhari, furi, sperjuri, agitatori, rebeli” — ci au fost... soldații cei mai buni ai Habsburgilor, cari au cucerit Ivangorodul, s'au luptat vitejește la Lemberg, Kovno, Przemysl, Belgrad, au iscălit pentru împrumutul de stat mai mult decât toți conții și vlădicii maghiari, — au sângerat și au asudat pentru apărarea țării, dar în senzul biblic și românesc al cuvântului, cu alte cuvinte au fost cetățeni buni: și-au înde-

plinit datoria lor cetățenească de-a muri și a trăi în muncă pentru viitorul țării. Față cu datoria împlinită trebuie să fie pusă în raport situația culturală și socială în care se află neamul românesc din Ungaria și Ardeal. „Drepturi egale pentru soarta comună” nu mai este o lozincă a lui Stuart Mill, ci o concepție etică, dela care nu poate exista abatere. Vitejia soldaților Români trebuie să-și aibă răsplata în consolidarea politicii de stat din Ungaria,

Ungaria este un stat, care nu-și poate realiza idealul național decât acceptând în întregime drepturile etnice ale naționalităților, străduințele lor culturale și sociale, emanciparea lor de sub tutela șovinismului intransigent. S'a văzut că niciodată că, naționalitățile nu conspiră și nu instigă în contra siguranței de stat, ele vor: asigurarea postulatelor istorice, de cari îi leagă logic viitorul întreg.

Cu o deosebită satisfacție trebuie să recunoaștem, că „baioneta inteligentă” a soldatului român, a dus înainte, cu pași giganteschi realizarea tuturor aspirațiilor ale partidului național român. „Soldatul român” a dovedit Europei întregi, că în monarhie există un popor de 4 milioane și mai bine, care-și apără țara și apără prestigiul tronului habsburgic, având un singur ideal: de a-și vedea echilibrat viitorul pe-o organizație culturală și socială, care face onoare fiecărui stat civilizat și care, chiar pentru adâncu-i înțeles filosofic, trebuie să fie o conduită a politicii guvernului.

„Baioneta inteligentă” cum a numit-o Sven Hedin, baioneta soldatului român, nu s'a luptat în zadar. Nu credem că sângele

Sonet.

Se duc dinspre apus spre răsărit
Șiraguri lungi de pasări călătoare,
Se duc în sbor spre țările cu soare....
— Și cum privesc cel glob nenorocit,

Cel glob de jos — bătrânele cocoare
Și rândunici cu dulce ciripit
Se 'ntreabă trist: de ce o fi ursit
Să piară-acum pământul, sorioare?

Văzut-am doar atâtea vijelii
Că se 'ngrozeau țările de ele
Și se mișcau a lumii temelii,

Dar n'am văzut minuni ca și acele:
Să tune și să fulgere 'n câmpii
Pe când de-asupra ceru-i plin de stele.

Ecat. Pitis.

Omlu a calil'ei.

Memoriei răposatului Ioan M. Moldovan.

De Dr. Ioan Urban Iarnik.

În cartea lui Per. Papahagi „Basmе aro-mâne”, dată la iveală în anul 1905 se găsește pe pag. 452—4 o scurtă istorisire intitulată „Omlu te vrea să z-ducă tu paradis” va să zică: „Omul ce vrea să se ducă în rai”. Mă rog să mi se deie voia de a tâlmăci în limba literară textul acesta care cică i-s'a spus lui Papahagi de un cutare Duli, elev în clasa III primară din Xirolivade în Macedonia.

A fost odată un om și acest om a vrut să meargă în rai. Cum să meargă însă, că nu știa drumul. Atunci se pune de întrebă pe niște călugări și aceia iată ce-i ziseră: „Măi băiete, dacă vrei să ajungi în rai, mergi pe cale, mergi pe cale de-a dreptul!”

El gândi că trebuie să meargă tot pe cale după cum ducea ea de-a dreptul, sau cum se zice și otova și s'a tot dus, urcând munți, străbătând văi, trecând râuri, pătrunzând în niște păduri dese și neumbrate fără să fi ocolit cât de puțin. La urmă dete de o mănăstire și acolo întrebă: „Unde se află raiul?”

Călugării auzindu-l că le pune o astfel de întrebare, își deteră cu părerea că acela va fi vre-un prostănac și-i răspuseră: „Este chiar aici!” — „Mă primiți și pe mine în rai?” — „Te primim”. — „Și la ce lucru o să mă puneți?” — „Ce vrei?” Iată la ce, să măhuri și să deretici în mănăstire pe din afară și pe din lăuntru”. — „Bine”, zise feciorul.

În mănăstire se găsea Hristos, răstignit pe cruce. Omul nostru nu știa că cine este și întrebă pe călugări: „Cine este acest om?” — „Acesta e Hristos, oare tu n'ai auzit despre el? Grijește să măhuri bine, căci de nu măhuri cum se cade, te răstignim și pe tine”. Și bietul fecior de frică mătura bine.

Lui însă îi era milă de Hristos, îi aducea deci pită și mâncare și-i zicea: „Vino la mine, frate Hristoase, să mâncăm pită!” — Hristos însă îi grăia de pe cruce: „Eu nu vin, mâncă tu, că și eu te voi ospăta într'o zi”.

O zi, două zile, toate zilele vorbea el cu Hristos și-l auzi un călugăr cum vorbește și-i zice: „Cu cine vorbești mă?” — „Cu Hristos, frate-meu, îi zic să vie să mâncăm pită și el îmi zice: „Mâncă tu, că și eu te voi ospăta într'o zi”. — „Ian întrebă-l pentru mine”, zice călugărul, „o să mă ospeteze și pe mine odată?” — Omul drept, care nu știa drăcoveniile și gâr-găunii, ziua următoare a întrebat pentru călugăr. „Spune-i”, zice Hristos, „că el nu e vrednic nici masa s'o vază, necum să-l ospătez. Numai de hatărul tău o să vază el, poate, masa, dară numai atât, mai mult nu!” — Omul îi spuse iarăș călugărului, că „iată ce-mi spuse Hristos!”

Călugărul însă l-a însărcinat să-i zică să-l primească în rai de hatărul omului drept „a calil'ei”. Și omul drept (=omlu a calil'ei) să fi vrut oare să pice? i-a spus iarăș.

„De, de hatărul tău, să nu-ți stric cheful, o să-l primesc”.

O săptămână mai târziu pe fecior prinse să-l doară piciorul, mâna, ochii așa încât muri și

nostru sfânt, erezit dela Romani, s'a vărsat în van. Nu credem, că miile de morți, căți i-am lăsat morți în Galiția, nu sunt dovezile cele mai dureroase și neuitate ale spiritului de jertfă ce ne-a condus totdeauna. Acolo, unde se vede și se aude plânsul orfanilor și văduvelor noastre, trebuie să se recunoască, — nu în senz aforistic — că noi Români din monarhie, suntem demni de a fi tratați totdeauna cum se cuvine: ca cetățeni liberi în desvoltarea lor etnică. Noi nu cerem mai mult decât să ni se lase, în monarhie să rămânem: *Români*.

Inmormântarea directorului Virgil Onițiu

O depeșă a corespondentului nostru din Brașov ne vestește, că funerariile pentru adânc regretatul director Virgil Onițiu iau proporția unei adevărate manifestații de iubire și înalt respect, de care s'a bucurat răposatul înainte de toate în orașul Brașov. Dinaintea casei mortuare se află rânduiți elevii tuturor școalelor române, sunt de față corpurile profesionale dela toate școlile, române și străine, din Brașov, eforia, șefii tuturor așezămintelor publice și un imens public jertitor.

Ceremonia inmormântării decurge tocmai acum, când scriem aceste rânduri și noi din adâncurile sufletului ne asociem jalei generale, de care este cuprinsă întreagă societatea românească din Ungaria și Ardeal în fața sicriului care ascunde corpul neînsuflețit al lui Virgil Onițiu.

Suntem sufletește și noi acolo, la marginea mormântului, care-l așteaptă pe scumpul nostru amic, colaborator și sprijinitor călduros al acestui ziar dela primul său număr și cu lacrimile durerii sincere în ochi rostim cuvintele amarnicului bun rămas:

— In veci pomenirea lui!

merse deadreptul în raiu. Călugărul l-a îngropat ca lumea și în opt zile a închis ochii și dânsul și de hatârul, cum să-i zicem al prostului, merse și el în raiu.

Stimații cetitori se vor întreba că ce are a face basmul acesta în care se vorbește de un nevoiaș ce nu știe nici despre răstignirea lui Isus pe cruce, cu unul care îndată după hironomie a fost numit profesor de teologie la Blaj și iată răspunsul ce am să le dau.

Cu greu se va găsi un scriitor care să poată afirma că nu-i s'a strecurat, chiar de îngrijia el însuși de corectură, măcar o singură greșală de tipar și cu atât mai puțin dacă cu îndreptarea greșelilor a fost însărcinat alt cineva. Chiar atunci dacă autorul are dreptul să scrie totdeauna cât se poate de cetet, sau dacă, știind cât îi plătește pielea, se năzuiește să-și îngrijească scrisul, toate în zădar, căci odată de sigur o pătește și el, după cum a pățit-o de nenumărate ori măestrul Caragiale care vreme scurtă înainte morții sale năprasnice s'a plâns amar dlui Goldiș de lucrul acesta, după cum își vor aduce aminte cetitorii Românilui în care această plângere — adresată nu Românilui — s'a tipărit.

Eu unul aș putea să povestesc unele destul de nostime în această privință. De obicei cetind cutare piod după ce s'a tipărit, îndată bag de seamă unde și cum s'a greșit și după împrejurare sau mă supăr sau fac haz. Odată pomenindu-mă într-o revistă din Iași cu niște schimonosiri cam prea numeroase și boacăne scriind despre iubileul de 50 de ani al universi-

Intervenția României — hotărîtoare.

Arad, 23 Oct.

Presșa împătritei înțelegeri sustine astăzi unanim că o intervenție a României pe partea sa decide soarta armelor în favorul ei. Nu vrem să stăruim asupra acestei considerații, dar nu putem să trecem cu vederea această apreciere față de regatul dunărean. În tot decursul războiului nu s'au rostit la adresa României așa de elogioase cuvinte din partea împătritei înțelegeri ca acum. Parisianul „Le Temps” are cuvinte ca aceste în primarticolul dela 15 Oct.: „il suffirait que la Roumanie intervint pour qu'instanément la situation se renversât en notre faveur” (e destul ca România să intervină pentru ca situația să se schimbe în favorul nostru). Intre România și împătrita înțelegere sunt acum conversații diplomatice de cari aminteste „Le Temps” dela 17 Oct. în următorul articol:

Guvernul român a decis că în acest moment nu-i motiv pentru modificarea atitudinii. El nu va decreta mobilizarea care ar termina preparativele militare foarte extinse de până acum. Opoziția protestează energic contra acestei pasivități, însă Brătianu persistă în politica sa expectativă și declară că n'a sosit momentul pentru țară pentru a trage sabia.

Aliații n'au știut să se folosească de prilej când România și-a oferit concursul imediat. De atunci, cabinetul din București și-a ținut libertatea alegerii clipei după bunul plac. D. Brătianu, a explicat cu toată francheta neutralitatea provizorie, și el a persistat în limitele declarațiilor sale cu o completă bună credință. Se poate obține mai mult? Diplomația Ententei care dispune de un nou element de acțiune, grație cooperăției aliaților în Macedonia, nu va pierde prilejurile de a face noi încercări.

Germania a promis Coburgului dela Sofia despoierea Serbiei, și cu toate că la Berlin se fac desmintiri interesate, Macedonia grecească este destinată să constituie Marea-Bulgărie. Însă Bulgării, cari, în loc să accepte ceea ce Ententa le oferia cu o sinceritate naivă, atacă Serbia și s'au făcut complicitii Germanilor și Turcilor, vor ieși ei din această nouă aventură fără altă pagubă decât deonoarea?

Sunt acum alte subiecte de conversație cu România, care n'are alianță cu Serbia, însă ea nu poate să permită o sdrobire a ei fără să sumpce aceleiaș soarte. Comunicațiile sale sunt

tății din Iași am trimis tot acolo un întreg articol sub titlul „Răvaș de mulțămîță și de plângere” în care mă plâng de pățaniile mele în privința aceasta peste tot și despre cele din articolul amintit în deosebi. Mă cam îndoiam dacă redacțiunea îmi va tipări plângerea îndreptată în contra ei, l-a tipărit făcând însă o notă în care zice: „Avem și noi însă o scuză: d. prof. Dr. Urban Iarnic are o scriere foarte neciteată”.

Altădată însă aruncând din întâmplare privirea asupra celor tipărite de mine cu anii mai înainte, de năprasnă, mi se năzarește ca un fel de stafie vre-o greșală din cele mai boacăne pe care n'am îndreptat-o atunci când puteam s'o fac.

Se vede că eu, cu toate stăruințele mele am cu privire la niște litere ceeace Francezii numesc un „tic”, va să zică un obicei de a le scrie într'un fel deosebit, mai cu seamă dacă sunt legate cu alte anume litere, bunăoară un c al meu în *dacă* mi se ceteste și tipărește adeseori *dară*, c înainte a unui r sau a seamănă a fi un o. Așa se deslușește și greșala de tipar — ceeace în Românu se întâmplă rar de tot — din articolul meu „Ioan M. Moldovan și Cehul”, tipărindu-se „omlu oalitei”, în loc de „omlu calitei”. Pasă-mi-te eu acolo, fiind minte basmul macedoromân de mai sus, m'am folosit de aceste cuvinte ca să caracterizez pe răposatul preposit al Consistorului.

Rămâne acum întrebarea că ce vor fi gândit unii cetitori ai Românilui despre caracteristica tipărită greșit a marelui om? Fiind cunoscută simplitatea evangelică a sa, puținii se

grav amenințate prin operații, și efortul germano-bulgar, care amenință să o izoleze și să o pună la discreția Germanilor, Bulgarilor și Turcilor, culminează în acest unghiu al teritoriului sârbesc din care un hotar îl face frontiera românească. O armată românească ce s'ar ivi la Negotin ar nimici planurile noiei împătrite afante în Balcani. Repede a sosire a unui corp rusec poate ar fi de egală importanță. Chiar dacă guvernul din București vrea să nu-și angajeze armata, îi va părea poate imposibil să ia o atitudine față de Serbia analogă celei a Greciei?

Diplomația poate are o îndatorire gingăse. Însă ea va fi cu atât mai sigură de succes.

Politica balcanică a împătritei înțelegeri.

— Expunerile ziarului oficial rusec. —

Arad, 23 Octomvrie.

În presa rusească s'au ridicat critice din cele mai violente, contra opereii diplomației rusești în Balcani. Pentru a se justifica, guvernul rusec a găsit de cuviință a publica în „Monitorul imperiului”, o notă foarte lungă destinată să justifice diplomația balcanică a împătritei înțelegeri, insistând mai ales asupra relațiilor între Rusia și Bulgaria. Ziarele din Copenhaga publică extrase din această notă, pe cari le publicăm în parte în cele ce urmează:

Deja în Iulie 1914 (adecă înainte de izbucnirea războiului — N. R.), s'a început o nouă politică balcanică rusească, în scopul de a numi toate statele balcanice într'un bloc solid. Deja în acest timp s'a promis Bulgăriei avantajii palpabile, dacă ea ar sprijini eforturile rusești. În acelaș timp Bulgăria a fost amenințată, că adoptarea unei atitudini antagoniste din partea Bulgăriei contra Serbiei se va considera la Petrograd ca un act foarte neamical. Guvernului sârbesc i s'a arătat numai, că la Petrograd s'ar vedea cu ochi buni o apropiere între Serbia și Bulgaria. Inițiativele rusești rămăseseră deocandată fără mult succes. După începutul războiului, Rusia și-a deschis cărțile față de Bulgaria și și-a dat osteneala cea mai mare pentru a face ca țarul Ferdinand să iasă din neutralitate în favoarea triplei-înțelegeri. În acest scop, guvernul sârbesc a fost invitat de a face Bulgăriei cesiuni teritoriale, promițând Serbiei în schimb, după o pace victorioasă, indemnizări teritoriale din prada austro-ungară. Negocie-

vor fi gândit la „oalele din Egipt” și dacă așa ceva le-a plesnit prin cap, poate se și supărau pe mine cum de am putut să jignesc astfel memoria binecuvântată a sa.

Având în aceste zile să-i scriu dlui abate Zavoral ceva, am amintit și greșala aceasta și Măria Sa răspunzându-mi se rosteste și el despre acelaș lucru. Atunci ce-mi vine să fac? Dorind să arăt până unde a ajuns în cunoștințele sale de limbă română acest prelat, îmi iau voia să copiez întocmai pasagiul scrisorii sale cu toate greșelile căci trebuie ținut minte că acum un an nici prin minte nu i-a trecut că are să se îndeletnicească cu studiul limbii române. Se înțelege că lucrul acesta îl face fără să știe căci vorbindu-i despre gândul meu, poate nu s'ar fi învoit fiindu-i rușine de cele câteva sminteli neînsemnate.

Iată ce scrie pe pagina 3-a din scrisoarea sa de 5 pagini din 13 Octomvrie.

„Și acum ceva ce are să te intereseze anumit. Astăzi mi-ai scris despre două cuvinte, tipărite în articolașul tău în „Românu”. Drept ai ghicit-o, că nu-mi or fi scăpând cuvintele aceste și că nu oi fi în stare, să-mi deslușesc sensul lor. Deși nu știam bine ce vreau să zică, totuș le țineam minte și când umblam prin grădină, întrebam eu pe d. Dr. Staca dacă știe ce însemnează: „Omlu oalitei”. Pasă-mi-te nici atunci nu bănuisem că la tipărit aceste cuvinte au fost desfigurare. Astăzi nu mă mir, că bietul Dr. Staca nu știa lămuri sensul lor, și trebuie să rid acum aducându-mi aminte, că năzuiam eu să-i dau deslușire potrivită. Căutând sen-

rile au ajuns repede la un punct mort, când guvernul sârb a declarat de a primi aceste propuneri numai *in principiu*.

În mijlocul lunii Octomvrie 1914, tripla-înțelegere, al cărei mandatar era Rusia, a comis grava greșală de a invita Bulgaria foarte deschis, să-i dea ajutor împotriva Turciei. Răspunsul Bulgariei a fost un răspuns foarte rece; cabinetul Radoslavoff declara de a preferi *neutralitatea*. Cu toate acestea, Rusia s'a adresat încă odată Bulgariei, la finele lui Decemvrie 1914, cerând pe deoparte garanții din partea Bulgariei, că nu va ataca nici Serbia, oferind de altă parte, după terminarea războiului, niște sporiri de teritoriu în Macedonia și în Tracia, ca preț pentru părăsirea neutralității. Și această ofertă a fost *declinată* de Bulgaria întocmai ca cea dintâi. Cu toate acestea, tripla-înțelegere a făcut o a treia încercare pentru a atrage Bulgaria de partea ei și de astădată cu totul pe cheltuiala Serbiei. Dar această nouă încercare nici nu s'a mai discutat la Sofia, întru cât ea întâmpinase deja rezistența cea mai mare la Niș. În săptămânile următoare, Rusia nu s'a mai interesat așa de mult pentru Balcani, întru cât toate sforțările diplomației sale, erau îndreptate înspre Italia.

După intrarea Italiei în acțiune, limbajul împătritei în Balcani a devenit deocamdată foarte arogant, din cauza marelui încredere în puterea Italiei, pentru a deveni din nou mai modestă, după ce acțiunea italiană rămăsese fără nici un succes. Deja la începutul lunii Iulie, împătrita este nevoită de a se ruga din nou pentru ajutorul Bulgariei. Propozițiunile cari se fac guvernului bulgar, sub condițiunea de a se pune imediat și cu toate forțele ei contra puterilor centrale, sunt următoarele: *Bulgaria ocupă imediat Tracia, până la linia Enos—Midia, și după războiul Macedonia cu orașele cele mai importante, afară de aceasta Bulgariei i se oferea toți banii câți îi trebuia*. Se vede totuș că guvernul bulgar n'avea încredere în puterea militară a Impătritei și de aceea se temea că aceasta nu va fi în stare de a-și îndeplini angajamentele; pentru acest motiv el a cerut noi declarațiuni.

Negocierile au trăgănit până la 4 August. Rusia fiind din ce în ce mai strămtorată din cauza ofensivei germane, a făcut concesii din ce în ce mai mari, promițând la urma urmelor *anularea întregului tratat dela București*.

Din cauza neîncrederei Bulgariei în privința atitudinii Serbiei, Impătrita a început să lucreze la Niș, cu toată energia, silind guvernul sârb

ca să consimtă cel puțin în mod *provizoriu* la cererile cunoscute. La 1 Septemvrie s'a prezentat Bulgariei o notă *rezumativă*, în care arătându-se încă odată marile concesii făcute, se cere *alipirea Bulgariei la împătrita înțelegere*. Răspunsul Bulgariei a fost *mobilizarea*, care într'un mod brusc, a pus capăt operei diplomaților Impătritei în Balcani.

După cum reiese din expunerile oficiosului rus, acestea nu se potrivesc nici cu arătările lui *Sir Edward Grey*, înaintea Camerei Comunelor, nici cu declarațiunile lui *Viviani* în Camera franceză. Cel dintâi declarase că împătrita înțelegere urmărise unirea statelor balcanice într'un singur scop, nici vorbă nu era de a arunca vre-unul din ele în război, și d. *Viviani* a asigurat că Impătrita este cea mai sigură garanță a tratatului dela București.

Amândouă afirmațiunile nu prea se potrivesc cu arătările dela Petrograd, după cari Bulgaria avea să declare războiul puterilor centrale și Turciei, pe când tratatul din București era complet sfâșiat.

Croitoresele noastre.

Războiul va sili pe multe văduve să-și crească copilașii strecurând cu degetele filigrane firul luciului prin mătasa în care vor picura câte o lacrimă care se topește în isvoade admirate de lumea fericită în salele de bal, cu valuri de lumină și scilipiri de nestemate. Numărul cusătoarelor și croitoresele noastre era și în vreme de pace considerabil — va crește însă neapărat în urma războiului. Și cum este lucru cunoscut că produsul croitoresele noastre, moda, cum i-am zice, este și din punct de vedere național-economic și din punct de vedere cultural factor de mare importanță, trebuie și pe acest teren dacă nu putem mai mult face, să ne nizuim a scoate în relief tradițiile culturale noastre naționale.

Fără îndoială este timpul suprem și pentru aranjarea părții materiale a modei românești. Lucrul acesta însă merge mai greu, și nu este deocamdată nădejde câtă vreme producem pe toate terenele industriei noastre mai puțin decât ne sunt trebuințele, și cumpărăm mai puțin dela Români, decât ne-ar putea oferi industria românească, chiar și în starea ei de azi.

Oameni corecți, naționaliști patentati, instituțiuni românești, comitete parohiale, fundațiuni etc., nu simțesc nici o remușcare, și nu roșesc când trec pe la ușa umilului industriaș

român, și duc banul românesc în „wertheimul” străinului. Vina o poartă natural industriașii cari ar trebui să grijească de apărarea intereselor proprii.

Oricare bransă, b. o. și croitoresele noastre, cum n'ar putea printr'o organizație concentrică, prin organ propriu (cu lista neagră a acelora cari păgubesc interesele românești și sparg solidaritatea neamului) și alte mijloace, să convingă lumea, că b. o. fiecare româncă trebuie să comande haina la croitoreasă româncă, și aceasta prin stilul produsului trebuie să propage cultura românească.

Cursuri speciale, sau poate ohiar secție separată în cadrele unei școli de specialitate pentru industrie românească, va fi isvorul nesecat al modelelor nu copiate dela streini, ci cristalizate din recerințele specifice ale vieții noastre românești, având ca bază tradiția culturale naționale.

Ceeace s'a făcut până astăzi, ca introducerea costumului țărănesc la baluri, aplicarea motifelor decorative românești la modele străne etc. nu va asigura nici un rezultat bun. Nici când nu va putea portul țărănesc cuceri saloanele. Va fi interesant, a făcut și face și efect efemer natural, dar precum nu poți crește în straturile cu călăpăr și romoniță anumite soiuri ale arhidiecelelor, așa nici portul nostru țărănesc acomodat traiului simplu dela țară nu va satisface recerintelor vieții intelectualului.

Moda românească va trebui să ne-o creăm nouă, căci nou este și stratul, har Domnului azi considerabil, al intelectualilor noștri. Și la crearea unei mode românești vor trebui să colaboreze pe lângă femeia și artiștii români, toți intelectualii chiar și politicienii noștri cu sfatul.

De bună seamă credeți că vă spui o frază. Ca să vedeți însă cum ajunge moda în conflict cu armata b. o. aduc ca exemplu moda vieneză nouă. Silhueta parisiiană era cu foile înguste — poate nepractică, dar foarte delicată. A venit războiul și s'a cerut modă națională germană, silhueta nouă întâi de toate. Și au fost introduse foile largi — cât se poate. Dar iată că se găte stofa armatei, se aranjează colecte de zdrențe — ce are a face — poate îngheța soldatul în front, Vienei îi lipsește silhueta nouă, pentru fuste trebuie să fie stofă!

Referitor la importanța politică un exemplu: Mai nou poartă toate mândrele „paihes” la urechi. Frizura nouă ne-a venit cu fugarii din Galiția cari astfel ne-au lăsat și ceva din cultura lor națională, ca să nu zicem c'am moștenit

sul lor nu mi-au venit în gând „oala din Egipt” despre care scrii, și din această pricină nu gândeam nici o clipă, ca vestitul preposit să fi fost un bărbat, căruia îi erau drage bucate bune și alese. Eu socoteam că aceste cuvinte însemnează un bărbat care șade bun bucuros după vatră și nici o leacă nu se îngrijește de viața cea sgomotoasă și luxuoasă a oamenilor bogăți”.

Transcriind cu sfințenie această parte a scriorii dlui abate, îmi vine în gând să mai fac o altă fărădelege, copiind aici și dintr'o altă scrisoare tot a Măriei Sale câteva rânduri cari se țin și ele tot de fericitul în Domnul Moldovan, Scrisoarea cuprinde mulțămitele sale pentru numărul Românilor în care s'a tipărit articolașul meu despre Moldovan. Copiez și aici întocmai cum s'a scris, părându-mi-se cumcă este mai interesant să se vază felul de a scrie al său în fuga condeiului decât să mă pun să îndreptez cele câteva greșeli făcute de Măria Sa.

Lucrând astfel, iată asemănarea ce-mi vine. Ori cui dintre noi i s'a întâmplat câte odată să privească niște încercări de sburat ale unor pui de păsări făcute sub îndrumarea îngrijită a părinților; tot așa iau aici un pui de om căruia i-au crescut și lui aripi și care este plin de avânt, plin de dor să se suie în slavă, dar nu îndrăznește fiindu-i teamă ca nu cumva, slăbindu-i sau sfărâându-i-se aripile să nu se prăbușească jos în felul unui Icar modern. Indrăznește numai spun eu, căci ca pretutindeni în deobște așa în studiul limbilor de osebii cunoscută este lozinca: „greșind învățăm”!

Iată ce scrie Măria Sa în 9 Octomvrie 1915. „Mărturisesc că în zile din urmă căutam în fiecare număr al Gaz. Transilv. niște rânduri din pana D-Tale, pentru că îmi părea imposibil cu totul, că d-ta n'ai fi trimis vre-unui ziar român câteva vorbe în lauda fericitului prepozitul Moldovanu. Numărul cel de 5 Octomvrie al „Românului”, pe care-mi l-au trimis cu poșta de azi, mi-e o dovadă că am ghicit drept.

Numai decât începui să citesc ce scrii d-ta despre răposatul și cetind-o îmi închipuiam cu câtă dragoste le vor primi vorbele tale prietenii nenumărați ai marelui preot.

Dar trebuie ca să și făgăduesc, că îmi părea rău că n'am procopsit în studiul limbii române atâta de bine, ca să pot îndrăzni să scriu și eu câteva rânduri, în care aș putea să talmăcesc toată stima mea pentru un bărbat, care a jertfit fiecare gând și fiecare simț inimii mare și generoasă ale sale pentru viitorul cinstit și mai frumos al neamului său.

Drept să spun, că nu cunosc din toată viața sa decât aceasta, ce mi-ai spus-o d-ta și ce am cetit-o în articolașele, pe cari le-ai scos la iveală. Dar când mă gândesc, că omul acesta strânga fiecare ban pentru a putea să dăruiască poporului său un întreg milion de coroane; când mi-aduc aminte că această față bisericască mereu a trăit o viață smerită și simplă pentru a fi în stare să ajute pe toți cari vor fi având nevoie ajutorului său și când mă gândesc la testamentul său, căruia fiecare vorbă e vorba unui adevărat ucenic a lui Christos d-ta vei fi înțelegând cât de mare trebuie să fie stima mea”.

Nu e așa că trebuie să aibi parte de mare talent și să fi lucrat cu osârdie ca în vre-o câteva luni să fi ajuns la o treaptă atât de înaltă a cunoștințelor cu privire la limba română!

Acum nu mai trebuie alta decât să se observe, cât se poate de exact regulile gramatice, și atunci scrisul lui, curățit de aceste mici cursuri, se va apropia din ce în ce unui stil curat român.

La urmă câteva cuvinte despre substantivul *cale* în dialectul macedo-român. Pe când în limba literară română avem două sinonime *drum* și *cale*, în dialectul aromân par'că *drum* lipsește cu desăvârșire: cel puțin Papahagi nu-l cunoaște nici în volumul amintit, nici în volumele cunoscute sub denumirea „Materialuri”. Expresiunea „*Omlu a calii ei*” se găsește în Proverbiile lui 592, 1701 și în vol. II (762, 3) al Materialelor; se poate compara în Grae 84, 916 aceluiaș editor: *imnă (merge) calea Hristolui* 84, 916, și: *tuti bun și-n cali li făoțiși* XV 778, 2, sau *o-află cu cali* XXVI 795, 1 și *tăr di cali* XV 899, 6. Cuvântul acesta se pune adeseori în contrast cu *cărare*: *tuți calea, nis cărarea* Grae 37, 377 și Prov. 592, 1701 și povata: *no-alesă calea s-l'ai cărarea* (Prov. 439, 224). O interesantă metaforă vedem în: *lo (apucă) calea mare* în sens de: trage de moarte Grae 30, 294 și drept mostră cum două limbi ale unei națiuni deosebite, cari însă trăesc în vecinătate înrăurează una asupra alteia, este *calea mbar!* XV 880, 43 = calea fericită, cel dintâi cuvânt român, al doilea albanez. Apostrofând astfel articolul meu îl recomand îngăduirii stimaților cetitori.

numai... altceva dela dânsii. (Știți cu desființarea vagoanelor de cl. II și a perdelelor.)

Eu așteptam dela temeinicia germană, să strecoare bine tot ce împământenește în moda națională și să preferă tradiții proprii naționale. De lucrat se lucrează cu aparat destul de impozant. Societăți de modele, expoziții, școale, mai nou și scena (Melbourne*) „Die Siegerin” (3 acte) este în serviciul curentului — dar rezultatul este cam slab. În fine până după război nici nu se poate aranja definitiv chestia modei care nu este numai o chestie economică, ci în primul rând culturală. Partea care va ieși învingătoare în războiu va impune, cum a impus Ludovic al XIV-lea, cum a impus Napoleon, cum a impus Viena pe vremea Congresului și toate puterile, cari s'au validat cândva, și culturii pe un timp mai scurt sau mai îndelungat, — caracterul, care natural va fi provincializat. Altul este empirul francez și altul empirul vienez b. o.

Ce ne privește pe noi, — va fi greu să ajungem primul rezultat. Când vom ști că nu ajunge să punem la cale, să scriem articoli, să lansăm apele, să organizăm, — ci mai întâi de toate trebuie să ne disciplinăm, fiecare în sine să fie pătruns de un scop comun, fiecare organ al organizației să funcționeze perfect — atunci va fi asigurat succesul.

Pentru ca să putem ajunge aceasta va trebui să știm, ce mai ales nu înțeleg oamenii la noi, că nu pot sui și ajunge vârful muntelui sute deodată!

Al. S. Iorga.

* I. Melbourne: „Die Siegerin”, piesă în 3 acte. Premierul va fi în curând la „Deutsches Volkstheater” în Viena.

Situația politică în Grecia.

Cum debarcă aliații?

Situația din Grecia se agravează pe zi ce trece.

Mai ales din ziua în care s'a răspândit svinul atacului Bulgarilor contra Serbiei și decând declarațiunea oficială de războiu, între aceste două țări, a fost cunoscută, fierberea din toată Grecia ia proporțiuni.

Cu toată starea de asediu care este declarată, ziarele și mai ales acelea cari sprijină politica dlui Venizelos duc o acerbă campanie în contra politicii de neutralitate și în contra Co-roanei.

Din această cauză, procurorul guvernului, a fost nevoit să amenințe cu suprimarea a două ziare, cari porniseră campanie fățișă antidinastică.

O telegramă oficială sosită ieri din Atena afirmă că debarcarea trupelor anglo-franceze se face cu grabă în porturile Salonic, Cavala, Orfano și Caterina.

Până azi au debarcat în total 180 mii de soldați, cari pe măsură ce debarcă sunt trimiși prin două direcțiuni spre granița sârbo-bulgară.

O parte din public și unele trupe grecești călcând peste dispozițiile guvernului provoacă manifestațiuni de simpatie, pentru aliați. Pentru a curma această stare de lucruri, care poate avea urmări, comandantul superior, a ordonat încazarmarea tuturor trupelor în taberele din jurul orașelor, unde se fac debarcările, sub motiv de instrucțiune.

Pe de altă parte cu cât aliații debarcă mai numeroase trupe, cu atât atitudinea comandamentului lor devine mai autoritară față de statul elen. Se ocupă clădiri publice, terenuri particulare, gări, linii ferate, se rechiziționează tot ceea ce se crede necesar, și se procedează cu o libertate atât de mare, încât autoritățile grecești se văd în imposibilitate de a se opune cu eficacitate.

Starea aceasta de lucruri care nu diferă de fel de cea creată de aliați în insulele ocupate, unde de mult autoritatea greacă nu mai figurează nici cu numele, neliniștește enorm guvernul, care vede suveranitatea statului grec călcată în picioare.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 22 Octombrie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: În Galiția orientală a stăpânit liniște. La Nowo Alexienet Rușii au continuat să atace. În fața presiunii unei forțe covârșitoare am retras frontul nostru pe o lungime de 5 klm. cu 1000 de pași. Toate atacurile, cari le-a întreprins dușmanul împotriva acestei noi pozițiuni s'au prăbușit în focul încrucișat al bateriilor noastre, tot așa ca și atacurile îndreptate împotriva frontului nostru ce se găsește spre ost dela Zalosce. Violenta luptelor de pe Styr s'a potențat. Rușii întrebuintând mari forțe s'au icuit în zilele din urmă, spre vest dela Tartorisk, între trupele austro-ungare și germane. La Okonsk l'am impresorat din trei părți pe dușman și l'am repsins. Silințele lui ca să ușureze situația trupelor sale strămtorate la nordvest de Tartorisk prin un atac întreprins în direcția spre Kolki au fost zădărnice de rezistența trupelor germane și austro-ungare. Trupele generalului conte Herbstein, ce luptă spre sud dela Kolki au întreprins în sfârșit din tranșeele lor un atac surprinzător împotriva dușmanului, pe care l'au alungat și au făcut prizonieri 2 ofițeri, precum și 600 soldați de rând. În luptele de pe Styr și Kormin, cari încă nu s'au terminat am făcut prizonieri, începând din 18 Octombrie până azi, în total 15 ofițeri și 3600 soldați și am capturat 1 tun și 8 mitraliere. Dușmanul a întreprins mai multe atacuri împotriva trupelor noastre ce luptă în Litvania; în unele locuri a pătruns până la pozițiunile noastre, dar am respins definitiv toate atacurile.

Pe frontul italian: Conform așteptărilor noastre, ieri înainte de amiază s'a început după o preparare artileristică de peste 50 de ore atacul general al forțelor principale ale armatei italiene împotriva pozițiunilor noastre din regiunea litoralului. Pe Krn, la pozițiunile capului de pod dela Tolmein, mai cu seamă la marginea platoului Doberdo e în curgere o luptă desperată. Atacul regimentului 119 al miliției mobile italiene împotriva punctului de razim Krn s'a prăbușit cu mari pierderi pentru dușman. Un al doilea atac a eșuat deasemenea în scurtă vreme tot în acest sector în focul curajozelor noastre trupe de apărare. Terenul din fața pozițiunilor noastre e acoperit cu cadavre italiene. La capul de pod dela Tolmein atacurile dușmanului s'au îndreptat mai cu seamă împotriva muntelui Mrli Vrh și partea sudică a liniei noastre de apărare. Am respins în mod sângeros toate atacurile. Din punctele în care dușmanul a pătruns în primul asalt în cele mai înaintate de apărare ale noastre, l'am scos prin contraatacuri. Pierderile Italianilor sunt și aci foarte mari. Pe Monte San Michele puternice trupe dușmane au pătruns după amiază în tranșeele noastre, dar prin un următor contraatac le-am respins pretutindeni. Pozițiunile noastre de mai înainte sunt iarăș în posesiunea noastră. După atacuri multiple Italianilor le-a reușit să pătrundă în tranșeele noastre și în sectorul sudic, vecin, dar nici unul nu s'a mai întors din ei. Frontul sudvestic al platoului a fost teatrul unor lupte sângeroase. Luptele în multe locuri s'au dat piept la piept. Pierderile sunt aci indeosebi de mari. În noaptea trecută luptele au continuat cu vehemență neschimbată pe platoul Doberdo. În Carintia pe Hochwiesestein (Monte Peralba), în sectorul Plücken și în Seebachtaal s'au dat atacuri mai slabe, pe cari le-am respins. Pe frontul din Tirol, ca și până acum, au avut loc și acum lupte violente de artilerie. În Dolomiți s'au prăbușit noi atacuri italiene în fața pozițiunilor noastre puternice.

Pe frontul sudoriental: Ofensiva aliaților în Serbia a realizat și ieri pretutindeni progrese. Trupele austro-ungare ale armatei condusă de generalul Kövess înaintând spre pozițiunea Kosmai au cucerit cu asalt înălțimea Slatina ce se ridică la sud de Ralia. Armatele germane, cari înaintează pe ambele țărături ale Moravei au ajuns în regiunea ce se găsește spre nord dela Petrovaț și Palanca. Cumanovo și Veles, în valea Vardarului sunt în posesiunea Bulgarilor.

Berlin, 22 Octombrie. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Nu a avut loc nici un eveniment deosebit.

Pe frontul oriental: Grupul mareșalului Hindenburg: Am respins puternice atacuri rusești împotriva pozițiunilor cari le-am ocupat la Sadove în teritorul îngust dintre lacuri.

Grupul printului mareșal Leopold de Bavaria: Rușii au atacat pe un front larg la nordost, la ost și la

sudost de Baranovici, dar i-am respins. La ost de Baranovici am făcut prizonieri în cursul contraofensivei noastre reușite 8 ofițeri și 1400 soldați.

Grupul generalului Linsingen: Contraatacul nostru de încercuire pornit la vest de Tartorisk a reușit. I-am respins pe Ruși. Urmărirea s'a început. În luptele din zilele din urmă am făcut prizonieri 19 ofițeri și peste 3600 soldați, am capturat 1 tun și 8 mitraliere. Am anunțat ieri, că am pierdut câteva tunuri. Pierderea aceasta a pricinuit-o faptul că detașamentele rusești au rupt linia trupelor din vecinătate și așa au ajuns în spatele frontului artileriei noastre. Am pierdut 6 tunuri.

Pe frontul din Balcan: Armata generalului Kövess din grupul mareșalului Mackensen a ajuns în general în linia Crnaievo—Slatina. Armata generalului Gallwitz a înaintat până la Zelevaț, Savanovaț și Trnovaț, precum și până în regiunea ce se găsește spre nord dela Ranovaț.

Dela celelalte părți ale armatei n'au sosit încă rapoartele. Părți de trupe bulgare au ocupat Cumanovo. Au ocupat Veles. La sud de Strumița, Bulgarii l'au aruncat pe dușman peste Vardar.

Sofia, 22 Octombrie. — Se anunță dela cartierul principal despre operațiile din 20 Octombrie: În noaptea spre 20 Octombrie, Sârbii au încercat un contraatac împotriva trupelor ce se găsește în jur de Negotin, dar i-am respins și le-am pricinuit pierderi. În valea Timocului trupele noastre au ajuns până la drumul Zaietar—Cniazevaț și au ocupat satele: Belatka (la 22 klm. spre sud dela Zaietar), Kralievo-Selo, Diacova și Ielasnița (la 2 klm. spre nordvest dela Cniazevaț). În valea Moravei bulgare, la nord și nordost de Vrania, trupele noastre au respins întărirea compuse din trupe proapsete și aduse pe calea ferată, și au continuat înaintarea spre nord. În Vrania am mai găsit afară de prada cunoscută, un spital militar, material sanitar în valoare de 50 mii franci, un aparat de desinfecție și 52 vagoane. Soldații noștri și azi mai dau peste soldați ascunși prin case.

Intr'o casă am găsit cadavrul mutilat al unui soldat dela cavalerie; soldații sârbi l'au asasinat în mod mișeleș și i-au scos apoi ochii.

Coloana care urmărește pe dușmanul înfrânt la Stracin a ocupat Cumanovo. Sârbii se refugiază ca turbați spre Üsküb. Trupele noastre, cari au ocupat platonul Ovcepolie, au ajuns până la Vardar și au ocupat orașul Veles. Pe dușmanul ce se refugiază îl urmărim spre Prilep. În împrejurimea dela Veles, trupele noastre au distrus calea ferată Vardar, rupând astfel comunicația dintre Salonic și Üsküb. În regiunea dela Strumița operațiunile se desfășoară extraordinar de favorabil. Pe dușman l'am respins până la Vardar. Muntele Cepeli e în posesiunea noastră. (Acesta e punctul cel mai înalt al lanțului de munte Belasica, spre sudvest dela Strumița și desparte apele din această regiune).

Cronica feminină.

Ceva despre modă.

Cred că este prea puțin nimerit să vorbim de modă în timpurile de azi. În raport cu proporțiile ce-a luat radicala schimbare a îmbrăcăminteii feminine, este redusă la nulitate importanța ce i-o dăm în aceste câteva șire. În haosul bubuiturilor de tun și vaietelor unei lumi întregi, este de-a dreptul revoltător faptul, cum s'a găsit aceeași lume care plânge, să fie de acord în adaptarea capriciilor și exagerațiilor modei, impuse de căpeteniile cari dau directiva în pornirea unei ere noi pe terenul modei feminine. Și în totdeauna este un răsuneț în gol întrebarea involuntară ce ne trezește un început de modă ce se impune: cine îi pornește creațiile? Cine? Știm că vine din apus și se naște în saloanele somptuoase ale avenuurilor luxoase parisiene, și astădată a trebuit să cutreere văzduhul în zbor poate, pe aripi de bălauri pentru ca să ajungă și extindă peste nouă mări și țări. Este imensa majoritate care se supune orbește tuturor inovațiunilor, cele mai deseori fiind o supunere oarbă, fără control și judecată. Astădată această majoritate n'a dat decât gesturi de totală și adâncă indolență, privind ceea ce i s'a dat acum în cele mai tulburi vremuri de cari paginile istoriei au vorbit vre-odată.

Dacă un glas modest îndrăznește să se ridice și să susție că nu este nimerit să ne lăsăm preocupate de modă pe o clipă măcar, este eclatant contrastul ce-a luat avântul schimbării modei de ieri cu tendința de-a da contrastul cel mai criant în creațiile de mâne. Este un glas de protest și justă indignare în afirmația rezolută, că niciodată moda nu s'a introdus în timp

mai inoportun și niciodată doar femeia n'a dat mai slab gest de lipsă de energie ca și astăzi, când n'a știut să reziste noutăților ce i le-au oferit jurnalele de modă. Pe lângă lipsa de bun simț dovedit prin preocupările varietăților moderne, este simțul practic ce este contrariat cu desăvârșire prin impunerea creațiilor ce s'au generalizat de scurtă vreme încoace. Dacă rochia-sac de ieri-alaltăieri primită cu dușmănie la început, și totuși adoptată și dusă la extrem ani de-a rândul, de ce nu s'ar fi putut susține încă pentru timpurile de grea cumpănă ce-au năvălit asupra noastră dându-ne griji înzecite de muncă, existență și durere cari firesc ar fi să ne poată trece alături în bună armonie cu mici preocupări zilnice de toaletă!

Este un fel de revoltă ce ne trezește moda actuală care suprimă tot ce-i practic, rezonabil, de bun gust și trebuie să o spunem cu regret că sunt foarte numeroase femeile cari o urmează fără entuziasm și poate chiar cu adâncă părere de rău. O urmează pur și simplu fiindcă este *moda*, adică adoptată de majoritatea cari dau curentul în direcția unui început. Intotdeauna ne place a crede despre noile invenții, pe măsură ce-i adoptăm toate capriciile, că niciodată femeia n'a fost mai încântătoare și grațioasă decât drapată în moda ce se naște și care începe să se afirme. O credem asta cu ori fără sinceritate, nu importă, o spunem însă și căutăm să fim de adâncă convingere. O modă îndepărtată în trecut, de câțiva ani abia îmbătrânită, apare ridicolă în demodarea ei și singura cea actuală, dominantă devine incomparabilă și ingenioasă. Cu toate astea, în creațiile așa zise originale ale saloanelor moderne sunt trăsături plagiate cu multă artă și dibăcie, repetate după secole, bine înțeles cu un gust adaptat rafinării timpurilor recente. Istoria modei nu e decât o continuă reîncepere, o vecinică renaștere forțată și constantă. Fiecare epocă și-a avut creațiile ei și nici azi nu repetăm când vorbim de veste Louis XVI, bolero și gulere medicis, rochie stil Empire, pălării Rembrandt, jachete Louis XV sau á la directoire, fihu Marie Antoinette, bonette Charlotte Corday ș. a. ș. a. Tot dicționarul modei nu este oare un împrumut al gusturilor trecutului? Rochia de azi cu forma de clopot nu este ea aceeași care dispăruse abia câțiva ani înaintea?

Dacă se poate vorbi de-o modă particulară timpului nostru, apoi este costumul tailleur, discret, practic, totdeauna elegant, care nu este adaptat decât de câteva decenii și se poate considera de o adevărată creație care nu acordă nici o rivalitate în istoria contemporană a modei; nici o copie, nici un plagiat, în sfârșit o evidentă creație.

Schimbarea de azi, care a răsturnat ce a fost, nu va putea forma o epocă în domeniul ei și era mult mai potrivit să păstrăm încă obiceiurile învechiri de toaletă măcar până ce suflarea morții, care nu ne dă o clipă senină și liniștită, trece peste greu încercatele noastre zile de astăzi.

T. B.

O țeri austriaci despre contrari lor

În numărul din 12 Oct. 1914 al revistei „*Danzers Armezeitung*”, un organ austriac redactat exclusiv de ofițeri, se află un articol, intitulat: „*Soldatenkrieg und Zeitungskrieg*” („Războiul militar și războiul gazetăresc”). Articolul merită să fie remarcat. Iată ce spune, între altele, *cuvânt de cuvânt*:

„În ce ton se vorbește despre armata sârbească! De săptămâni sunt Sârbii demoralizați, iar artileria sârbă s'a revoltat! Sârbia, se zice că n'ar mai avea alimente de trai și nici munițiune. Soldații sârbi s'ar simți fericiți dacă cad în prinsoarea noastră, iar în internul țării ar domni revoluția. Și în timp ce gazetele noastre fantazează astfel, stau atâtea și atâtea corpuri de armată de ale noastre, zi și noapte, față în față cu liniile sârbești, într-o luptă îndârjită; ne luptăm vitejește cu un potrivnic, care abia poate fi întrecut în ce privește tenacitatea și energia fără de restricțiuni („*einem Gegner, der an Schneid und unerbittlicher Energie kaum zu überbieten ist*”) și se varsă râuri de sânge, de cel mai nobil, pentru fiecare palmă de loc.

Tot astfel a fost tonul, în care s'a vorbit despre belgieni. Că belgienii ar fi numai hoți și — fiindcă n'au vrut să-și sacrifice neutralitatea, sau fiindcă s'au dat de partea Francezilor și Englezilor, din motive politice — ar fi toți ticăloși. Dar nu poți să silești pe nimeni să te iubească și a fost dreptul belgienilor să se alăture vecinului din dreapta, sau din stânga. *Ca militari, însă, trebuie să recunoaștem că Bel-*

gienii s'au luptat relativ foarte bine, pe lângă tot caracterul notoric nemilitar al țării lor. Trebuie să-i laudăm (rühmen) chiar, că au rămas credincioși datorințelor lor față de Franța și Anglia, chiar și în momentul, când au fost siliți să recunoască, că propria lor cauză este cu desăvârșire pierdută.

„Tot într'aceiaș ton vorbește presa noastră despre Ruși. „Hoardele moscovite” sunt în realitate armate de soldați bravi, excelenți (brave, tüchtige Soldaten), cari sunt pătrunși de convingerea că e sfântă și dreaptă cauza țarului. Noi, firește, suntem de părerea că nu este nici dreaptă, nici sfântă cauza țarului și *ne punem viața în joc în slujba acestei convingeri a noastre*. Din cauza aceasta, însă, noi nu pogram armatele formidabile, cari ne stau în față, ci mărturisim chiar că armatele acestea sunt bine conduse, sunt echipate excelent, și provăzute cu arme minunate; noi nu știm nimic despre hoțiile generalilor, despre cari se povestește prin gazetele noastre, ci cel mult observăm că aprovizionarea diviziunilor rusești cu tunuri și mitraliere s'a îndeplinit fără de considerare la necunoașterea corporațiilor parlamentare. În cazuri speciale s'a desconsiderat Crucea roșie; auzim despre jefuiri ocazionale — *în cele mai multe cazuri însă avem de a face cu un dușman cinstit și cavaleresc*”.

Războiul european.

Guvernul sârbesc se refugiază la Kralievo.

București. — „*Independance Roumaine*” anunță: Guvernul sârbesc s'a mutat la Kralievo, deoarece drumul spre Monastir nu mai e liber.

Flota engleză atacă portul Dedeagaci.

Sofia. — Se anunță oficial, că flota engleză a bombardat portul Dedeagaci, fără însă, să pricinuiască pagube considerabile.

*

Paris. — Agenția Havas anunță că Anglia s'a angajat ca afară de Salonic să mai debarce trupe și la Dedeagaci și Enos. În vederea acestor debarcări s'au luat toate măsurile necesare.

Atitudinea Greciei.

Lugano. — Tribuna anunță din Atena: Știrile, despre iminenta plecare a miniștrilor englez, italian și rusesc din Atena sunt neîntemeiate. E adevărat însă că tratativele lui Sir Elliot deoparte cu ministrul bulgar Bosdari, de altă parte cu Demidov au luat un caracter extraordinar de viu. Impătrita înțelegere susține că Grecia e obligată să satisfacă acordului ei cu Serbia. Dispoziția opiniei e foarte agitată.

Consfătuiri importante în București.

București. — O foarte mare vivacitate domnește în cercurile diplomatice de aici. Diplomații desvoltă o mare activitate și însuși regele acordă zilnic dese audiențe. Ieri au fost primiți în audiență la rege dnii Poklevsky-Koziel, ministrul Rusiei, Marincovici, ministrul Serbiei și Blondel, ministrul Franței. După aceste audiențe dnii I. Brătianu, prim-ministru și Em. Costinescu, ministru de finanțe, au avut o întrevedere cu miniștrii Rusiei și Franței. Mai târziu a luat parte la această întrevedere și ministrul Serbiei.

În cercurile politice domnește o mare agitație. Se crede încă că hotărârea totuși se va putea amâna. În cazul acesta România va rămâne în expectativă armată până la primăvară.

Rușii vor să atace Bulgaria la Burgas și Varna.

Rotterdam. — Se telegrafiază din Londra: Comandamentul rus în conțelegere cu cartierele generale ale aliaților a hotărât să atace pe Bulgari dinspre mare. În acest scop Rusia va debarca trupe la Burgas și la Varna. În situația actuală Rusia nu poate face mai mult în interesul Serbiei.

O notă de protestare bulgară adresată Greciei.

Constantinopol. — Ziarul „*Ikdam*” află dela corespondentul său din Sofia:

Guvernul bulgar a adresat o notă Greciei, în care cere guvernului grec să puie capăt debarcărilor de trupe ale înțelegerei la Salonic. În cercurile politice din Grecia și Tracia, nota aceasta a provocat mare senzație.

D. Viviani a luat externele.

Berlin. — Agenția „*Havas*” din Paris anunță că d. Viviani a adus la cunoștință publicului faptul demisiunii dlui Delcassé, care a fost primită. D. Viviani a luat girarea afacerilor departamentului externelor.

Numeroase trupe ale înțelegerei dealungul graniței bulgare.

Berlin. — Peste Salonic a sburat un aeroplan german, ca să observe modul cum se efectuează transportul armatelor anglo-franceze spre Serbia. Aviatorul german a văzut numeroase trupe ale înțelegerei cu multă artilerie pe drum, dealungul graniței bulgare.

Presa bulgară provoacă Grecia să alunge trupele aliate de pe teritoriul ei.

Sofia — Presa guvernamentală provoacă pe Grecia să alunge din țara lor trupele aliaților. „*Kambana*” adaugă la aceasta provocare, că, dacă Grecia nu are destulă putere Bulgaria se angajează a-i alunga ea pe aliați de pe teritoriul grecesc.

Ce i se va da Greciei.

Londra. — Agenția Reuter e informată, că ministerul de externe englez nu va elabora nici o declarație despre Cipru și Grecia. În cercurile diplomatice se crede, că Marea Britanie e aplicată a-i ceda insula Cipru Greciei, dacă aceasta va grăbi, în sensul acordului ruso-grecesc în ajutorul Serbiei. Propunerea aceasta e cea mai puternică dovadă, că aliații sunt gata la orice jertfă, pentru ca să dea ajutor Serbiei în tot modul posibil.

Armata sârbească în pericol.

Londra. — Colaboratorul militar al ziarului „*Times*” scrie: Neintervenind nici Grecia și nici România, e foarte îndoișor, că trupele franceze și engleze debarcate la Salonic se poată sosi la vreme în ajutor Serbiei. Armata sârbească se găsește în fața celui mai mare pericol. Situația, câtă vreme forța principală a armatei sârbești nu e înfrântă, nu e desperată, dar de sine înțeles, e foarte gravă. Sârbii se apără între împrejurări nefavorabile. Criza nu poate dura multă vreme.

Trupe caucaziene la Nistru.

Budapesta. — Corespondentul lui „*Pester Lloyd*” anunță din Cernăuți: Pe frontul dela Nistru Rușii au primit noi ajutoare din Caucaz. Trupele rusești din Caucaz vor fi aduse cu încetul pe acest front, deoarece în Caucaz, Rușii își retrag frontul în alte pozițiuni.

României i se promite Basarabia pentru ca să intre în acțiune.

Copenhaga. — Ziarele londoneze primesc din Petrograd telegrame, cari spun că Rusia e aplicată să dea României întreagă Basarabia, dacă va intra imediat în acțiune de partea împătritel înțelegeri.

Dela consiliul de miniștri român.

București — Un consiliu de miniștri s'a întrunit — după cum v'am anunțat — acasă la d. Costinescu. Dintre miniștri au lipsit dnii V. G. Morțun, Porumbaru și Radovici. D. Ferechide a luat parte la consiliu.

Nu s'a discutat decât asupra unor chestiuni și măsurile de ordin militar cari reclamă o urgență rezolvire.

D. Brătianu a comunicat consiliului că în urma evenimentelor din Balcani, transporturile române din Italia, Anglia și Franța, nu mai pot veni pe la Salonic.

Vaporul „*București*” a primit ordin să se întoarcă în Anglia și s'au luat măsuri ca transporturile române să fie îndreptate spre Svedla și de acolo se vor transita prin Rusia.

Asemenea s'au luat câteva măsuri privitoare la aprovizionarea cu cărbuni, aprovizionare care întâmpină mari dificultăți României.

Desmintirea demisiei dlui Sassonov.

Petrograd. — Agența Westnik este autorizată să desmintă în chipul cel mai categoric șvonul despre pretinsa demisie a dlui Sassonov.

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 Octomvrie 1915.

Cercetașii la Curtea de Argeș. Mâne, Duminecă, 11 Octomvrie v. c., cercetașii din toată România se vor aduna la Curtea de Argeș. Adunarea de anul acesta va avea și caracterul unui pelerinaj la mormântul voievozilor și al regelui Carol. Aceste adunări anuale vor fi ținute pe rând în fiecare oraș al României. Ele au menirea să sporească solidaritatea dintre cercetași și să dea sentimentul că toți laolaltă formează o mare și biruitoare putere morală. Adunarea dela Curtea de Argeș are ca tel de căpetenie să trezească în copiii României conștiința trecutului românesc, a aceluia trecut care a fost numai mărire și credință. Vor veni copii și tineri din toate părțile țării. Cercetașii vor fi trecuți în revistă de A. S. R. principele Carol, comandantul mării legiuni, călăuză și sufletul lor. După revistă cercetașii din Curtea de Argeș, împreună cu comandantii și instructorii din marea legiune vor depune jurământul în prezența M. S. reginei Elisabeta.

Cercetașii din Prahova vor lăsa apoi pe mormântul regelui Carol, steagul legiunilor desfășurat acolo pentru totdeauna, în semn de pioasă amintire pentru acela care a dat numele său legiunei prahovene. Cel din legiunea de Argeș „Neagoe Vodă Basarab”, vor depune o coroană de flori pe mormântul evlaviosului domn și ctitor care a ridicat spre pomenire în Curtea de Argeș cea mai frumoasă biserică a lumii ortodoxe.

După defilare cercetașii se vor strânge în bivouac pe câmpia din valea Argeșului unde vor face diferite exerciții; formațiuni de ordine, jocuri și cântece.

Regina Elisabeta a României va fi operată la ochi. Ni se anunță din București: D. Landolt, distinsul oculist francez, a sosit în București pentru a face o operație la ochi, M. S. reginei Elisabeta. Se știe că profesorul Landolt, a făcut mai multe operațiuni la ochi, reginei văduve.

Miniștrii austriaci la Budapesta. Prim-ministrul austriac *Stürgkh*, ministrul de interne, baronul *Heinold*, ministrul de agricultură *Dr. Zenger*, au sosit ieri, Vineri, dimineață la Budapesta pentru a continua tratativele cu guvernul ungar în chestiile de aprovizionare cu articole alimentare a monarhiei.

La 11 dim. a avut loc conferința comună a miniștrilor austriaci și ungari în palatul ministrului prezident din Buda. Din partea guvernului ungar au luat parte la acest consiliu, miniștrii *Tisza*, *Sándor*, *Teleszky*, *Ghilány*. La 2 p. m. miniștrii au fost invitați la un dejun la contele *Tisza*.

Accidentul mortal al unor aviatori germani la Reșița. Din Reșița-montană ne scrie corespondentul nostru: Zilele trecute s'a întâmplat o groaznică nenorocire în împrejurimile orașului nostru. Un aeroplan german voind să-și ia zborul de aici spre Caransebeș și de acolo pe câmpul de luptă sârbesc — a fost împiedecat de un vânt puternic. Sburând peste pădurea Reșiței în direcția spre Biserica-albă, aeroplanul german a fost apucat de un vânt tare, și l-a doborât în pădurea Cozia, între comunele Secaș și Văliug.

În aeroplanul acesta se aflau 2 aviatori militari, căpitanul *Kurt Müller* și locotenentul *Vultgar*, — cari au fost găsiți morți sub rămăturile aeroplanului. În mormântarea lor s'a făcut cu mare pompă în Reșița. — (F. P. R.)

D. Marincovici, ministrul Serbiei la București, se află bolnav. D. *Dr. Bucliu* l-a vizitat și a recomandat dlui Marincovici să nu părăsească patul.

„**Federațiunea Unionistă**” din București anunță că va ține în capitală, în ziua de mâne, Duminecă, 11 Octomvrie v. două întruniri cari vor avea loc la aceeași oră: una în grădina Cinema-Rex, alta la Dacia.

O nouă piesă de Delavrancea. Distinsul autor dramatic: **Barbu Ștefan Delavrancea**, după cum ni se comunică din București, a înaintat comitetului de lectură al Teatrului Național o nouă piesă: „**A doua conștiință**”, care va fi jucată în actuala stagiune a primei noastre scene. Despre noua piesă a lui Delavrancea se spune că va fi una dintre cele mai isbutite opere a marelui scriitor și va fi interpretată de cei mai mari artiști dramatici.

† **Preotul Ioan Iencea**, din Srediștea-mică, originar din comuna Coșteiu, a decedat în 6 Oct. n. În mormântarea s'a făcut în 8 Oct. n. în cimiterul din Srediștea-mică. Odihnească în pace.

Dșoara Getta Chernbach angajată de nou la Teatrul Național. Artista dramatică **Getta Chernbach**, după cum ni se anunță din București, va fi angajată din nou la Teatrul Național. Dșoara Chernbach a debutat în „Maica cea tânără” a dlui Emil Isac și a făcut parte din ansamblul dramatic al Teatrului Național doi ani. Dșoara Chernbach a ținut cu succes mare un rol principal din „Inșiră-te Mărgărite” a dlui Eftimiu, — iar la stăruința repausatului Gârleanu, a fost angajată ca stagionară la Teatrul Național din Craiova. Tânăra artistă în anii din urmă a jucat la teatrele din Franța, secerând lauri pe cele mai mari scene parisiene. La matineurile literare ce s'au ținut iarna trecută în București dșoara Chernbach a interpretat cu neîntrecută artă versurile lui Eminescu, Alexandri, Coșbuc și Vlăhuță. Pentru prima noastră scenă reangajarea dșoarei Chernbach va fi de un netăgăduit folos.

Eroismul unui oișter francez. Căpitanul *Huson* într'un violent asalt în fruntea campaniei sale, a fost rănit grav, însă a refuzat să părăsească terenul de luptă zicând șefului de batalion: „Eu sunt rănit de moarte, așezați-mă la rădăcina acestui arbore, vreau să mor în uniformă de soldat, cu fața spre dușman”.

Nepotul țarului Ferdinand. Ferdinand de Orleans, prințul din Montpensier este nepot țarului Ferdinand al Bulgariei. Cu intrarea în acțiune a Bulgariei nepotul însă disconsideră orice îndatorire față de unchiul său. Întreruperea raporturilor de rudenie s'a făcut pe cale telegrafică. Țarului Ferdinand i'a trimis următoarea telegramă:

Londra, 7 Oct.

Unchiule,

Înainte cu trei ani când ai ieșit biuritor în luptele cu Turcii în cuvinte emotionante mi-am exprimat admirația față de tine. Eram mândru de înrudirea noastră și cu fală urmăream calea ta de triumf pe care însuși o numiai expediție cruciată. Și cred că atunci îți ghicisem dorul tainic al sufletului tău ca pintenii bidiviului tău de luptă să zurnăie în fața moșeei Sofia din Constantinopol.

Astăzi în chip regretabil, ingrât și neomenos ai nesocotit îndatoririle de recunoștință ale țării tale față de Rusia eliberatoare și te-ai aruncat în brațele dușmanului tău de ieri care dușman mai este și dușmanul Franței.

Scumpa ta mamă, bunica Clementina, care a fost fiica unui rege francez și așa de credincioasă patriotă; unchiul tăi soldați nobili și integri: Orleans, Aumale, Nemours, Chartres, dacă va auzi în mormintele lor larma ce frământă pământul se vor scula din morminți ca să rostiască asupra ta blestemele lor. Și eu, care la toate onomasticele tale — cari sunt și ale mele — te năpădiam cu iubitoare și înduioșătoare urări de bine, pentru că regeasca casă franceză vedeam în tine pe un descendent al ei ce-și cinstește familia: astăzi îți neg titlul de unchiu, nu te mai cunosc. Fii jertfa necredinței remușcărilor de conștiință — Turcilor și bocheilor tăi.

Ferdinand Orleans,
prințul din Montpensier.

Vărsări de aur la Banque de France. Cifra vărsărilor de aur la Banque de France dela 27 Maiu până la 15 Octomvrie, se evaluează la 939,118,683 franci.

Profesor expulsat. Consiliul federal al Elveției a decis expulsarea profesorului de etnografie la universitatea din Neuchâtel, Arnold Van Genep, pe motiv de articole injurioase pentru Elveția publicate într'un cotidian francez. Van Genep, german de origine, este naturalist francez. Înainte de naturalizare se numia Kürr.

Noul steag bulgăresc „Le Temps” este informat din Petrograd că țarul Ferdinand a modificat culorile drapelului bulgăresc care prea era identic cu cel rusesc. Noul drapel bulgar seamănă foarte mult cu cel austriac. Toate regimentele au primit noul drapel care poartă emblema casei domnitoare cu un mare F și vulturul cu două capete.

x **Schimbarea localului farmaciei Kárpáti.** D. *Kárpáti János* și-a mutat farmacia existentă de 28 ani din casa Dengel, piața Boros Béni, vis-à-vis în colțul străzii care mai înainte avea numirea Radnai-ut. Incepând de azi, farmacia aranjată luxos și corespunzător cerințelor sanitare, stă la dispoziția publicului.

Ultima oră.

O MISIUNE ROMÂNĂ LA PETERSBURG ȘI PARIS.

Viena. — La Odessa a sosit o misiune de funcționari superiori ai statului român, în călătoria lor spre Franța. Misiunea aceasta se va oprî și la Petersburg.

PROFESORII UNIVERSITARI DIN ROMÂNIA CER CLARIFICAREA SITUAȚIEI ȘI IMEDIATA INTRARE ÎN ACȚIUNE.

București. — O seamă de profesori universitari din București, s'au întrunit alaltăieri la Universitate și în urma discuțiilor urmate asupra politicii externe au hotărît să redacteze un memoriu prin care să ceară guvernului clarificarea situației și imediata intrare în acțiune.

UN FURT DE 80 MII LEI ÎN AUR LA MINISTERUL DE FINANȚE DIN ROMÂNIA.

București. — Un mare furt a fost descoperit la ministerul de finanțe. D. *Emil Costinescu*, ministru de finanțe, a fost anunțat că suma de 80.000 lei în aur a dispărut. În același timp a fost vestit serviciul siguranței de pe lângă prefectura poliției. D. *Gheorghiu*, directorul general al vămilor, dăduse în grija dlui *Argintaru*, șef de birou din direcție, suma de 80.000 lei... spre păstrare. Această sumă a fost confiscată de autoritățile vamale românești dela frontieră și înalntată ministerului de finanțe. Cheile dela cassa unde se afla această sumă, se păzeau la d. *Argintaru*. Dsa a declarat că n'are cunoștință de dispariția banilor. Anunțându-se parchetul, imediat a sosit la fața locului d. procuror *Costin* care a anchetat faptul.

D. CARP, MARGHILOMAN ȘI MAIORESCU INTRĂ ÎN GUVERN?

Budapesta. — Ziarele ungurești află din București, că „*Universul*” scrie: Primul ministru *Brătianu* a declarat deputaților că la începutul lui Noemvrie guvernul român se va reconstrui și dnii *Carp*, *Marghiloman* și *T. Maiorescu* vor intra în guvern.

NOUL DEMERS AL INTELEGERII LA BUCUREȘTI.

Lugano. — „*Secolo*” scrie că împătrita intelgere a prezentat o nouă propunere guvernului român și se speră că acesta o va accepta.

SÂRBII AU PRIMIT AJUTOARE.

Milano. — Lui „*Corriere della Sera*” i se anunță din Atena: Apărarea liniei Salonc-Ūsküb a luat-o asupra sa o armată de 20 mii Francezi. În Macedonia luptele iau proporții tot mai mari. Sârbii retrași au primit puternice ajutoare engleze și franceze cu cari vor apăra împreună linia a doua de defensivă. Între Salonc și Patrici au luat poziție cu două divizii bulgare provăzute cu artilerie.

LUPTĂ MARE ÎNTRE VLASSINA ȘI COCEANA.

Berlin. — „*Berliner Tageblatt*” scrie: Sârbii anunță că între Vlassina și Coceana s'a început o luptă mare. Bulgaria intenționează să ocupe Monastirul.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

ANUNȚ.

La prăvălia societății comerciale pe acții „Severineana” din Caransebeș sunt mai multe locuri de îndeplinit.

Rugărilor sunt a se înainta direcțiunii. Competințele se vor stabili conform învoielii. Pot competi și domnișoare. (Se 2532—3) Direcțiunea.

VINURI

vechi și noul de vândut.

Adresașivă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Siria (Világos) Petru Benea, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1913 — 1914		
Vin alb — — —	1 10	1 00
Rizling — — —	1 15	1 10
Boșu de Miniș — —	1 60	1 20
Carbenet — — —	1 40	—

Vinuri noi din anul 1915.		
Vin alb — — — —	—	80
Rizling — — — —	—	82
Șiller — — — —	—	86

Vinul se expediază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie. Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez

No 2512 **Petru Benea**
prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

PENTRU „ALBUMUL DECORAȚIILOR ROMÂNII”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

MOARTEA

CĂLBEAZEI

este asigurată prin folosirea medicinei inventată și fabricată de Dl. farmacist Simeon Oniciu în Abrudbánya (Abrud). — Aceasta medicină concesiionată și sub numele de

„PARASITIN”

se vinde exclusiv numai în farmacia subscrișului în Ab ud.

SIMEON ONICIU

FARMACIST.
ABRUDBĂNYA.

(O 2515—3)

PENTRU „CARTEA DE PAU ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie și săvârșită de eroii noștri.

In atențiunea negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de ciocoladă și zaharicale pentru prețuri de fabrică. :: ::
In depozit: Kugler, Heller, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,
Piața Andrásy, colțul Salacz utca
Telefon 1059. Telefon 1059.

(Ca 2270)

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, articli de toaletă, umbrele, perdele de dantele și de pânură se curățesc și vopsesc cu multă grijă și specialitate în

stabilimentul meu industrial de vopsitorie de pânuri și de curățitorie chimică,

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despartământ special pentru curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — In cazuri de moarte hainele de pânură și de mătasă, hainele pentru bărbați etc. se vopsesc grabnic în negru. Hainele de bărbați date spre curățire se și eparează cu specialitate în croitoria mea specială. — Scrisori de recunoștință din toate părțile țării.

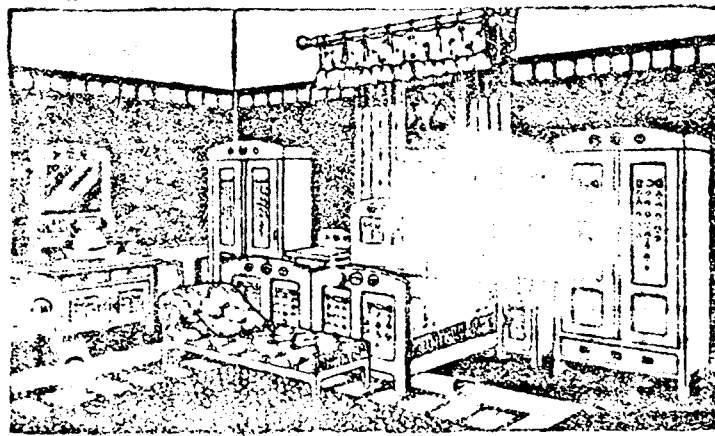
Lucza József, vopsitor de pânuri și curățitor chimic Szeged.

TELEFON: 994.

Prăvălie și stabiliment principal: str. Laudon, nrul 9., colțul pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON: 994.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile VARȘET strada Kudritzker numărul 44—46.

cea mai renumita mare fabrică de mobile din sudul Ungariei (Versecz).

pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

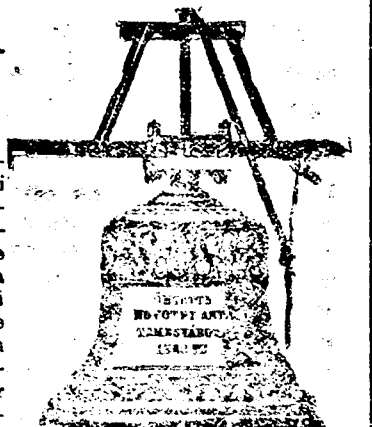
Mare depozit de piane excelente, covore, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut. — (Sa 113)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția internațională din Budapesta în 1890

Turnătorii de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alții

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mult ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite sare a întoarceri ușurată în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latare fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GAURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri cu figura S și au un ton mai intens mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât cel de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un clopot de 411 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopoteilor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal. —

Prețuri curente ilustrate trimit gratuit.

RENUMITELE

GHETE TURUL

CONDOC
PRETUTINDENI

„TURUL”

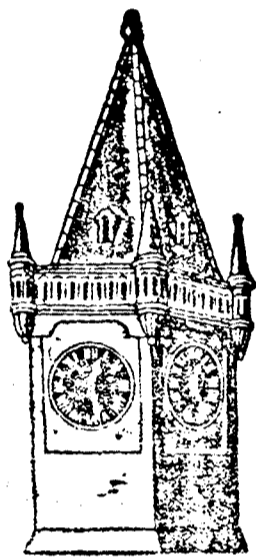
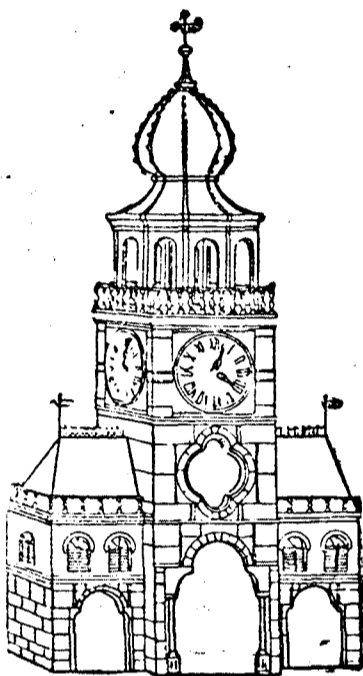
FABRICĂ DE GHETE SOC. PE
ACȚII TIMIȘOARA.Cea mai mare fabrică de ghete
în monarhie.130 sucursale proprii.
Anual se fabrică 900 000 perechi.
1200 muncitori și impiegați.Magazin sucursală:
în ARAD.în Palatul Minorităților
bulev. Andrássy nr. 13.

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE

ORENDT G. & FEIRI W.

ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45. SIBIU, Heltauer-gasse 45.Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit
vânat, sport și voiaj, poclăzit și procovăuri, port-
monee și bretele solide și alte articole de ga-
lanterie pe lângă prețurile cele mai moderate.
CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CU-
SUT ȘI LEGAT SKY (vârzobi), permanent în
depozit. Toate articolele din branșele numite și
reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste
de prețuri la cerere se trimite franco. (O-9Comandele prin poștă se efec-
tuose prompt și conștiențios.

CEASURI PENTRU BISERICI.

SZÁNTHÓ
GYULAfabrică de ceasuri pentru biserici
NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.Oferă ceasuri pentru bise-
rici cari se trag odată pe
săptămână, odată la 8 zile și
odată la zi, durabile și pre-
cise. Prețuri ieftine. Fabrică
cu putere electrică. Garanță
pe mai mulți ani. Prețurile
la dorință se trimite gratis.
Plăci (tablă) pentru ceasuri
cari luminează noaptea, exe-
citate admirabil. — Prețuri
ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

SZLANNÁR ÉS RÓTH

întreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă,
biserici, altare, icoane și fresco, totfelul de
lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de
sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane.
Aurături și pictarea tablourilor staționare.CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC
ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

SOCIETATE
PE ACȚIUNI

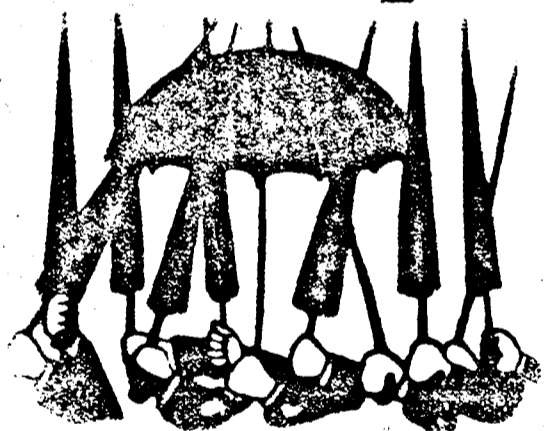
ARAD,

STR. ZRINYI
NRUL 1/a.Fînd aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și
patrie, ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de
tăiat și mașini de vărsat oțel, precum și cu cele mai
moderne litere, primește spre executare totfelul de opuri, re-
viste, fol, placate, registre, tipărituri pentru băneli
și societăți, precum și tipărituri advocaționale, Invit-
tări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunșul
funerale se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot
felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la
cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.

Unde

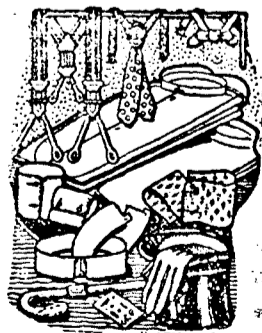
se pot cumpăra
cele mai bune și
mai elegante

PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile
cele mai moderne — En-tout-cas
și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și
estetică, de calitate cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate;
GULERE și MANGETE
albe și colorate; BATISTE de buzunar;
BRATELE; CRAVATE pentru gulere
simple și duble; CĂMEȘI din păr de
camilă; CIORAPI și alți articlii de modă
p. bărbați în sortiment bogat și cu pre-
țurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.